

ZA NAŠE SELO

SPREMAJMO SILAŽU ZA ZIMSKU PREHRANU KRAVA!

Preko godine svaki gospodar sprema krmu za zimu. Međutim često ne obraća dovoljno pažnje na kvalitet, iako o tome zavisi zdravlje, kondicija i proizvodnja krava.

On smatra, da je dovoljno proizvesti nešto sijena. Krmne slame i kukurozovine ima uvijek na raspolaganju. Od krepkih krmiva po mogućnosti nabavlja pšenične posije, a malo je onih, koji nabavljaju odgovarajuće krmne smjese. Pokuji gospodar osigurava za zimu nešto stočne repe ili silažu.

Proizvodnja sijena je katkada otežčana zbog klimatskih razloga, nestajuće zemljišta ili zbog loših livada, ali i ono, što se proizvede na cranicama, ne odgovara. Razlog je tojže nedovoljna pažnja kod proizvodnje i spremanja sijena (prekasno se kosi, suši se na tlu, loše se sprema i dr.).

Kvalitetno sijeno sastoji se od dobrih trava i leguminoza, zelenkaste je boje i svojstvenog mirisa, sadrži više bjelancevina od lošeg sijena, krmne slame i kukuruzovine, a povoljno utječe na proizvodnju mlijeka. Veći uspjeh imat ćemo, ako uz sijeno dajemo i silažu. Zbog toga spremaimo za zimu što više silaže, jer ćemo time osigurati dovoljne količine mlijeka!

Da i veće količine silaže ne djeluju štetno, svjedoči nam, što je u stočarski naprednim zemljama silaža glavna krma u zimskoj prehrani krava. Jedino u nekim područjima Švicarske, gdje se proizvodi ementalac, zabranjeno je hraniti krave silažom. Dokazano je, da dobra silaža uz odgovarajući postupak (hranjenje nakon mužnje, čistoća valova, provjetranje staje i dr.) ne utječe loše na kvalitetu mlijeka.

Proizvesti silažu nije teško. Nije potrebno posebno građeno spremište (betonska jama ili silo toranj), nego se krma može kiseliti u rovovima ili trapovima. Glavno je, pritom držati se osnovnih načela: pokošenu zelenu krmu sječkati (2—4 cm), zatim dobro nabiti, da se iz sječke istisne zrak, i pokriti (travom i ilovačom), da zrak i oborine ne dopru do krme. Kod siliranja leguminoza postupak je nešto drukčiji: pokošena leguminoza pusti se da nešto provene (50—60% vode), zatim se sitnije isječka (0,5—1 cm), a dalje se postupa, kako je navedeno. Kod siliranja leguminoza preporučuje se dodavati melasu ili isječkanu šećernu repu, da time osiguramo proizvodnju dovoljne količine mliječne kiseline. To nije potrebno, ako s leguminozama

siliramo zeleni kukuruz ili šećerni sirak. U isječkanoj masi, pošto se disanjem biljaka potroši kisik iz ugljikohidrata, djelovanjem bakterija stvara se mliječna kiselina, koja konzervira krmu, a ta se može upotrebiti za prehranu nakon 2—3 sedmice (od leguminoza nakon 2—3 mj.). Po kravi (550 kg težine) daje se do 40 kg silaže na dan.

Kada i što možemo silirati? Silirati se može u svako doba godine (nezavisno o vremenu) i razna krma: zeleni kukuruz (najbolje, kad su klipovi u mliječnoj zriobi), šećerni sirak, sudanska trava, suncekret, leguminoze same ili s drugom krmom s više ugljikohidrata, otavić, pa razni otpatci: vriježi od bundeva, krumpirova cima, repino lišće, glave od šećerne repe, repni rezanci u smjesi s drugom suhom krmom i dr. Vrijednost silaže zavisi o vrsti bilja i o postupku kod siliranja. Silaža od zelenog kukuruza sadrži malo, a silaža od leguminoza više bjelancevina.

Koje su prednosti silaže?

— Kod proizvodnje silaže ne gube se hranjive tvari u tolikoj mjeri (oko 10%) kao kod proizvodnje sijena (katkada i više od 50%);

— silažu možemo proizvesti u svako doba godine nezavisno o vremenu;

— za silažu možemo uzeti razne biljne otpatke (vriježi od bundeva, krumpirovu cimu, korove i dr.);

— uz silažu krave radije i više troše voluminoznu krmu, pa se tako ona bolje iskorišti;

— krave, koje se hrane silažom uz manju količinu dobrog sijena, daju više mlijeka nego ako se hrane samo suhom krmom;

— nju možemo upotrebiti i ljeti, kad ponestane paše, a jeftinija je nego proizvodnja zelene krme na oranicama;

— silaža je sadržajnija i njena proizvodnja jeftinija od stočne repe;

— dobrom silažom uštedujemo krepku krmu;

— kukuruzna silaža malo otvara, a to je povoljno za muzare; suha krma naprotiv zatvara;

— silaža se dugo čuva.

Uočimo li sve spomenute prednosti silaže, treba da već sada spremimo potrebnu količinu silaže za prehranu krava. Time ćemo im osigurati prijatnu i dobru krmu, a zimi održati mliječnost na primjerenju visini.

PRVA POMOĆ KOD NESRETNIH SLUČAJEVA I NAGLIH OBOLJENJA

Svatko može lako doći u priliku, da mora pružiti prvu pomoć u nesretnom slučaju ili kod naglog oboljenja, a u blizini nema liječnika. Pružanje prve pomoći je ne samo ljudska nego i građanska dužnost svakog čovjeka. Od prve pomoći zavisi često i sam život unesrećenog ili oboljelog ili barem brzo i uspješno liječenje. Međutim, da prva pomoć bude zbilja uspješna i korisna, mora osoba, koja je daje, biti upućena u taj posao, inače se može dogoditi, da za unesrećenog bude više štete nego koristi.

Kod današnjeg načina života, kod velikog broja svih vrsta prevoznih sredstava i sve veće brzine, kod sve većeg gomilanja ljudi u velikim gradovima i industrijskim centrima, kod velikog napretka industrije, mehanizacije i elektrifikacije rada — broj nesretnih slučajeva povreda kod kuće i na ulici, naročito na poslu sve više raste i sve više zabrinjava. Zato svi kulturni narodi nastoje, da što veći broj ljudi bude stručno osposobljen za pružanje pomoći, jer sami zdravstveni radnici i ustanove ne mogu svakamo stići. I ovi reči trebali bi tome bar malo da doprinesu.

U jednom kratkom članku nije moguće obraditi čitav ovaj predmet dovoljno iscrpno, pa ćemo se ograničiti na najosnovnije.

NESVJESTICE. Uzroka nesvjesticama ima mnogo i najčešće ih samo stručnjaci mogu točno utvrditi. Kad pružamo prvu pomoć treba bolesnika poleći, otkopčati mu odjeću, gdje ga tišti, osobito oko vrata i trbuha. Ako je bolesnik u licu blijed, dobro je, da mu glava leži što niže, ako je crveno-plavkast, treba glavu nešto podići. Dobro je lice malo poškropiti hladnom vodom ili istrti mokrim rupčićem. Bolesniku treba osigurati svjež zrak, otvoriti prozore, naročito onda, ako je vruće.

VELIKA OMARA može često dovesti do nesvjestice, čak do t. zv. toplotnog udara. To se obično događa za vrijeme veoma toplih i sparnih dana, kad je zrak zasićen vodenim parama, vlagom, pa se tijelo ne može isparivati i tako oslobađati suvišne tjelesne topline. Dolazi do gomilanja topline u tijelu, što organizam teško podnosi, pa može doći i do toplotne kapi. Naročito stradaju oni, koji se nađu u zatvorenim prostorijama s mnogo ljudi (u kinu, kavani, kazalištu crkvi, zabavištu i sl.). Ali mogu oboljeti i osobe na otvorenom, ako su toplotno obučene ili imaju na sebi nepropusnu odjeću (kišne kabana i sl.). Teški teret i uživanje alkoholnih pića pospješuju pojavu toplotnog udara.

Bolesnika treba iznijeti iz zatvorene prostorije, poleći na hladno, zračno mjesto, otkopčati odjeću oko vrata, razgaliti prsa, trti hladnim mokrim krpama, mahanjem dovesti mu hladan zrak. Nikako se ne smiju davati alkoholna pića. Ako je bolesnik obamro, treba vršiti umjetno disanje. Bolesnik leži na leđima, podbočen mekanim zamotkom, glava se okrene ustranu, usta otvore i pridržati jezik, i zatim pravilno u jednakim razmacima vremena obje ruke dižu iznad glave i potom spuštaju k rebrima. Pritiskom na rebra istiskuje se iz prsiju zrak, koji je kod dizanja ruku ušao u prsa. Tako se to ponavlja 16 do 20 puta u jednoj minuti (čime se oponaša prirodno disanje).

SUNČANICA se često zamjenjuje omarom odnosno toplotnim udarom, a to nije ispravno. Do sunčanice dolazi, kad sunčane zrake padaju na nezaštićenu glavu i šiju, pa dolazi do podražaja mozgovnih opna. To može svršiti teškom nesvjesticom. Bolesnika treba odmah prenijeti u hlad, na glavu mu stavljati hladne obloge, otkopčati odjeću, ako urebba, pokušati s umjetnim disanjem.

UDAR ELEKTRIČNOM STRUJOM postaje sve češći i na radu i kod kuće. Uzrok je veliki nemar kod održavanja električnih aparata i rukovanja njima. Ako se unesrećenom pruži brza i ispravna prva pomoć, može mu se i spasiti život. Samo pritom nije dovoljno znati pružiti potrebnu pomoć unesrećenom, nego očuvati i sebe od nesreće.

U prvom redu treba se uvjeriti, da li je unesrećeni još u dodiru s električnim vodom, a ako jest, treba ga osloboditi, ali tako, da sami ne dođemo pod udar struje. Ako nemamo pri ruci gumene rukavice, poslužiti ćemo se suhom vunenom krpom, jaketom ili slično. Pritom moramo stajati na potpuno suhom tlu, najbolje na suhoj dasci. Ako je moguće, dobro je prekinuti vod, ali opet tako, da pritom sami ne nastradamo. Jasno je, ako je moguće, da ćemo vod odmah iskopčati. Kad je unesrećeni oslobođen električnog voda, treba ga oživljavati umjetnim disanjem. Umjetno disanje traje i po više sati, dok se unesrećeni ne povrati u život. Zato treba pritom biti strpljiv i produžiti oživljavanjem, dogod ima nada i dok se ne pojave sigurni znakovi smrti. To je vrlo mučan posao i ne može ga vršiti jedna sama osoba nego više njih, koji se svaki čas izmjenjuju.

SMRZNUČA su također česta, pa lako da urebba i hitna prva pomoć. Smrznutu osobu ne ćemo odmah unijeti u zagrijanu sobu, nego je treba na hladnom mjestu trljati snijegom, ledom ili hladnim mokrim krpama, dok se udovi malo ne zagriju i postanu gibljivi. Tada tek unesemo bolesnika u kuću, i ako je potrebno, početi ćemo umjetnim disa-

njem, postepeno ćemo ga utopliti, i kad dođe do svijesti, dat ćemo mu topli čaj ili sl.

UTAPLJANJE naročito ljeti nije rijetka pojava i na moru i na drugim kupalištima, a i inače. Spasavati utopljenika vrlo je teško i opasno, pa i za dobra plivača, a pogotovo za onog, koji sam nije na vodi siguran. Poznato je, da se utopljenik i za slamku hvata, a baš to može biti sudbonosno i za njega i za spasioca, ako spasilac nije vješt i oprezan. Utopljenika treba uhvatiti s leđa i polako ga povlačiti prema obali. Ako utopljenik nesvjesno onemogućiti spasiocu da pliva, i tako dovede u najveću opasnost i svoj i njegov život, mora ga se spasilac svakako osloboditi, pa ako je nužno i na najgrublji način. Ako sretno izvuče unesrećenog na obalu, treba odmah da pristupi umjetnom disanju. Najprije će mu iscijediti vodu i mulj, kojeg se nagutao, i to tako, da ga polegne potrbuške preko koljena ili slično, zatim pristupi umjetnom disanju. I ovdje treba veoma mnogo strpljivosti, jer kadšto utopljeniku vraća se život tek nakon nekoliko sati napornog rada.

OTROVANJA trebaju također često hitnu prvu pomoć nestručnog lica. Čovjek se može otrovati ako hotice ili nehotice ispije kakve kemikalije ili ako uzme pokvarenu hranu, u kojoj su se razvili opasni otrovi. Kod kemikalija svakako je potrebno znati, o kojem se otrovu radi, jer samo tako je moguće pružiti pravu pomoć. Međutim često to nije moguće doznati. Najmanje ćemo pogriješiti, ako unesrećenom dademo da pije mlijeko (osim kod otrovanja fosforom) ili vodu i da izazovemo povraćanje (osim kod otrovanja jakim kiselinama). Kod otrovanja pokvarenom hranom treba dati oboljelom mnogo mlake vode i izazvati povraćanje, a zatim sredstvo za čišćenje. U svakom slučaju kod bilo kakvog otrovanja, i uopće kod svakog nesretnog slučaja treba se pobrinuti i za stručnu pomoć.

Međutim mnogo češće treba pružiti prvu pomoć kod raznih povreda, rana, isčašenja zglobova, preloma kosti i slično, pa ćemo o tome štogod u idućem broju.

Prim. dr. Eugen Nežić

I Z D O M A Ć E I S T R A N E Š T A M P E

Prijedlog programa za NRH u god. 1958./59.
— Prema prijedlogu predviđaju se investicije u poljoprivredi za neko 30 milijarda dinara. Sredstva bi se upotrebila za unapređenje ratarske i stočarske proizvodnje, za osnivanje novih poljoprivrednih imanja na zemlji općedruštvene imovine, za unapređenje individualne poljoprivredne proizvodnje preko kooperacije i dr.

Udruživanje socijalističkih gospodarstava kotara Vinkovci — 27. VI. o. g. održana je osnivačka skupština Udruženja socijalističkih gospodarstava kotara Vinkovci. Cilj je Udruženja da pruža pomoć socijalističkim gospodarstvima.

Zaključci Savezne tarifne komisije — Privredne organizacije samostalno utvrđuju tarifne stavove i druge osnove osobnog dohotka radnika u svom tarifnom pravilniku pridržavajući se jedinstvenog kriterija iz tarifnog sporazuma, zaključenog između Strukovnog sindikata i Stručnog udruženja, odnosno komore.

Minimalni lični dohoci treba da se reguliraju Zakonom o minimalnim ličnim dohocima, polazeći od određenih radnih mjesta (poslova) kao osnova. Ta radna mjesta razvrstavaju se u određeni broj grupa (razreda) minimalnih ličnih dohodaka. Ostala radna mjesta razvrstala bi se prema njima na osnovu rasporeda, koje bi izradile komisije

sastavljene od predstavnika Sekretarijata za rad SIV-a, odgovarajućeg odbora sindikata i stručnog udruženja.

Minimalni lični dohoci utvrđeni po radnim mjestima (poslovima) moći će se povećavati različito po privrednim granama, kad postoji potreba, da se izvjesnim granama omogući, da im iz dohotka ostaje veći čisti prihod.

Mlijeko sačuvano godinu dana — U Nacionalnom mljekarskom istraživačkom institutu Vel. Britanije polučeni su dobri rezultati u čuvanju mlijeka ultrazvukovima kroz dulje vremena. Pasterizirano mlijeko bilo je izvrnuto ultrazvukovima, zatim ulito u plastične sudove, koji su neprodušno zatvoreni, i u njima je mlijeko bilo smrzzavano 1 sat kod -15° . To je mlijeko čuvano godinu dana kod -12°C . Kad je bilo odmrznuto imalo je ista fizikalna svojstva i okus kao osobito dobro pasterizirano mlijeko, i od njega se dobilo normalno vrhnje.

Da li je čovjek osjetljiv na mlijeko?
— Poznato je, da neki ljudi ne podnose kravlje mlijeko, t. j. da su osjetljivi (alergični) prema bjelancevinama mlijeka, što se očituje u nekim pojavama na nosu, plućima ili koži (osipi) ili poremećajima u crijevima.